

dr Zoran ŽIVKOVIĆ

## NAUČNA FANTASTIKA NA TLU JUGOSLAVIJE

S obzirom na postojanje tri glavna jezička područja u Jugoslaviji, srpskohrvatskog, slovenačkog i makedonskog, ova odrednica biće podeljena na tri dela. Naučna fantastika na jezicima jugoslovenskih narodnosti, sa izuzetkom mađarskog, praktično je zanemarljiva.

**SRPSKOHRVATSKO JEZIČKO PODRUČJE.** Prvo SF delo koje se pojavilo na srpskohrvatskom jeziku bio je prevod Vernovog romana *Putovanje u središte Zemlje* iz 1873. Knjiga je objavljena samo šest godina pošto se formalno okončala pet stotina godina duga turska okupacija Srbije, te u tom smislu ona predstavlja možda najverodostojnije znamenje jednog novog vremena. Prevodi Vernovih dela nastaviće da se učestalo pojavljuju, tako da će on postati najčešće objavljivani SF autor u Jugoslaviji. Ako se izuzmu neke priče sa izvesnim naučnofantastičnim elementima (kao što je to na primer, »Notarov nos« Edmonda Abouta), prvo autentično SF delo izvorno napisano na srpskohrvatskom jeziku bila je drama *Posle milijon godina* Dragutina Ilića iz 1889. Ovo delo je tim značajnije ima li se u vidu da je posredi jedna od prvih (ako ne i prva!) drama u svekolikoj istoriji naučne fantastike. Prvi SF roman na srpskohrvatskom jeziku datira iz 1902. Posredi je *Jedna ugašena zvezda* Lazara Komarčića — neverovatno moderno delo s obzirom na vreme i mesto nastanka, koje neposredno anticipira najuzbudljivije stranice jednog Stejplodona ili Klarka. Da nije napisan na jednom malom jeziku i ostao nepreveden, Komarčićev roman danas bi neosporno uživao ugled jednog od temeljnih ostvarenja moderne naučne fantastike. Na žalost, uprkos izvrsnosti ovih pionirskih koraka naučne fantastike na srpskohrvatskom jeziku, oni nisu nadahnuli neko obimnije i značajnije SF stvaralaštvo u prvoj polovini stoleća. Iz ovog razdoblja potiče svega nekoliko autentičnih SF dela, kao i izvestan broj ostvarenja na granici naučne fantastike. U ova potonja spadaju *Začarano ogledalo* (1913) Frana Galovića, *Crveni okean* (1918) Marije Jurić Zagorke i *Lunar* (1922) Josipa Kulundžića. Godine 1921. Dragutin, Ilić pionirski će uvesti motiv hronomocije u naučnu fantastiku na srpskohrvatskom jeziku u kratkom romanu *Sekund večnosti* (1921), a iste godine poznati književnik i prevodilac Stanislav Vinnaver objavljuje zbirku priča *Gromobran svemira*; dve storije iz ove zbirke nadrealističkih dela — »Gromobran svemira« i »Osveta« — imaju težište na

SF žanru. Primese naučne fantastike sadrži i delo Rastka Petrovića *Burleska Gospodina Peruna Boga Groma*, objavljeno iste sezone. Dve godine kasnije, 1924, Milan Šufraj publikuje, pod pseudonimom O'Leigh Eamon, roman *Na Pacifiku 2255*. Na prelazu iz dvadesetih u tridesete godine objavljena su tri značajna SF dela. Najpre 1928. Ugledni naučnik Milutin Milanković publikuje izvrсни roman *Kroz vasionu i vekove* prvo, SF delo na srpskohrvatskom jeziku sa veoma pouzdanom žanrovskom komponentom. Godine 1932. izlazi *Gospodin čovjek* Mate Hanžekovića, prva klasična utopija u domaćoj naučnoj fantastici, zasnovana na idealima primitivnog hrišćanstva. Konačno, 1933, Stojan Radonić objavljuje roman *Život u vasioni*, koji priča o nastanku, usponu i padu marsovske civilizacije. Tokom dvadesetih i tridesetih godina pojavio se, poglavito u zagrebačkoj periodici, nekoliko SF romana domaćih autora koji su uglavnom ili propustili da se potpišu, ili su to učinili pseudonimom. Posredi su najčešće bile parafraze popularnih dela klasika žanra: *Leteća lađa* bila je nadahnuta Vernovim *Gospodarem sveta*, a *Put na Mars* Tolstojevom *Aelitom*. Ponajbolje ostvarenje u ovoj seriji verovatno je bio roman *Muri Massanga* Mladena Horvata; čije je žanrovsko uporište zamisao o mogućnosti projektovanja misli na daljinu koje se tamo materijalizuju. Najviše romana u nastavcima objavio je Aldion Degal — čak tri: *Atomska raketa* (1930), *Zrake smrti* (1932) i *Smaragdni skarabej* (1934). Dva poslednja Degalova ostace upamćena u istoriji jugoslovenske naučne fantastike po pionirskom uvođenju jednog od ranih žanrovskih amblema — famoznih »zraka smrti«. Takođe je prilično uspeo roman *Svemirska raketa*, potpisan pseudonimom Aldion Degal, u kome je reč o susretu civilizacija sa Zemlje i Meseca. Jedan od žanrovskih amblema iz tridesetih godina, famozni »zruci smrti«, prvi put se javljaju u naučnoj fantastici na srpskohrvatskom jeziku u drugom Degalovom romanu, *Smaragdni skarabej*. Poslednja dva serijalizovana predratna SF romana domaćih autora bili su *Crveni duh* i *Majstor Omega osvaja svijet*, potpisani pseudonimima Stan Rager. Iza ovog pseudonima krio se tandem Stanko Radovanović i Zvonimir Furtinger. Verovatno niko nije mogao ni da nasluti, u vreme izvornog pojavljivanja ovih prostodušnih SF dela, da će jedan od njihovih koautora, Furtinger, kasnije postati doajen jugoslovenske SF scene. Iz predratnog razdoblja istorijskog pomena vredno je i nekoliko pripovedaka sa razvitijim SF elementima: »Nakon sto godina« (1911) Stojana Novakovića, »Zbilo se čudo u gradu« (1930) Slavka Batušića i San doktora Prospera Lupusa (1930) Augusta Cesarca. Godine 1935. u zagrebačkom ilustrovanom nedeljniku *Oko* izlazi prvi jugoslovenski SF strip, *Gost iz svemira*, čiji su autori bili Apić (alias Božidar Rašić) i Tomas (alias Bjelski). Posleratno razdoblje donelo je najpre značajno povećanje obima prevodne naučne fantastike, kao i pokretanje prvih prevashodno ili isključivo SF edicija: *Biblioteka fantastičnih romana* (1954—1955), *Fantastični romani* (1957—1962) i *Lajka* (1959—1960). Prvi domaći roman iz pedesetih godina koji ulazi u okvire naučne fantastike bio je *Sneg i led* (1951) Eriha Koša, ali ovim razdobljem preovlađuju SF dela namenjena mlađoj čitalačkoj publici, shodno tadašnjem uverenju da ovaj žanr donosi pre svega omladinsko štivo. U ovu vrstu dela spadaju *Svemčno oko* (1953) Ćede Vukovića, *Aparat profesora Kosa* (1958) Voje



Carića, *Mjesečeva djeca* (1959) Predraga Jirsaka i *Dječak Dub putuje svemirom* (1959) Zvonka Veljačića. Tradicija pisanja omladinske i dečje naučne fantastike potrajaće sve do osamdesetih godina. Pedesete godine donele su i nekoliko romana sa graničnih SF područja — *U Zemlji Arastrata* (1955) Ljubiše Jocića i *U utrobi Zagrebačke gore* (1956) Vjekoslava Majera (koji je izvorno publikovan u jednom časopisu 1941) — a na kraju ovog razdoblja ponovo se oglašava Zvonimir Furtinger, objavivši, ovoga puta saradnji sa Mladenom Bjažićem, roman *Osvajač 2 se ne javlja* (1959). Već naredne sezone, 1960, Furtinger i Bjažić objaviće čak tri romana — *Svemirska nevjesta*, *Varamunga*, *tajanstveni grad* i *Zagometni stroj profesora Kružića* — postavši tako prvi prevashodno SF autori na srpskohrvatskom jeziku. (Godine 1965. oni publikuju još jedan roman, *Mrtvi se vraćaju*). Pored ovog tandema u šezdesetim godinama javiće se još nekoliko autora koji će objaviti više SF dela. Ponajbolji među njima verovatno je Riti Angelo, autor dva originalna i umešno napisana romana, *Sasvim neobično buđenje* (1961) i *Ljubav u neboderu* (1965). Tu je i Al Radek (*alias* Aleksanda Radenković), pisac većeg broja detektivsko-špijunskih romana, iz čijeg su pera izišla i dva SF dela: *Čovek iz žute kuće* (1960) i *Druga smrt dr Langa* (1960). Ova dela namenjena su odrasloj čitalačkoj publici, kojoj se obraća još nekoliko autora što će se samo jednom — što je uglavnom šteta — oglasiti na SF sceni: Milan Nikolić (*Zovem Jupiter, beležite*, 1960), Silvio Ružić (*Uspavani diktator*, 1961), Vladimir Imperl, *alias* Vil Mardi (*Apsolutni zločin*, 1961), Slobodan Petković (*Osveta manijaka*, 1965), Vlado Ivanušec (*Prema Svemiru*, 1965) i Danjlo Alargić (*Anteres*, 1969). U šezdesetim godinama bila su gotovo podjednako brojna SF dela namenjena omladinskoj SF publici. Dvojica autora koja su se javila u prethodnoj deceniji ponovo će se oglasiti: Čedo Vuković objavljuje *Letelicu profesora Bistrouma* (1961) i *Halo nebo* (1963), a Zvonko Veljačić piše novu epizodu serije o dečaku Dubu — *Dječak Dub u svijetu čudovišta* (1961). Pored njih tu su još Milivoj Matošac (*Suvišan u svemiru*, 1961) i Berislav Kosier (*Brik i kompanija*, 1967). Šezdesete godine donose pojavu novih SF edicija. Zagrebačka »Epoha« zamenjuje svoje *Fantastične romane* serijom *Zabavna biblioteka* (1965), »Nolit« pokreće *Zanimljivu biblioteku* (1963—1965), a pri Izdavačkom zavodu »Jugoslavija« izlazi prva *Kentaur* (1967—1968), edicija koja će od sredine naredne decenije postati stožer SF zbivanja na srpskohrvatskom jeziku. Konačno, u šezdesetim godinama sve više dnevnih i periodičnih listova počinje da povremeno ili redovno donosi naučnu fantastiku (*Politikin zabavnik*, *Večernje novosti*), a pokreće se i prvi časopis pretežno posvećen SF žanru (*Kosmoplov*, 1969—1970). Iako su sedamdesete godine bile cskudnije od prethodne decenije u broju objavljenih SF knjiga, one su videle pravi procvat naučnofantastične scene na srpskohrvatskom jezičkom području. Ključna godina bila je 1976, kada se preduzimaju tri veoma značajna izdavačka SF poduhvata. Najpre se pri časopisu za popularizaciju nauke *Galaksija*, koji od 1972. postojano donosi SF priče, pokreće reprezentativan almanah *Andromeda*, koji će objaviti prvi konkurs za domaću naučnofantastičnu priču, kao i niz dragocenih eseja o jugoslovenskom žanrovskom stva-

ralaštvu. Zatim, zagrebački »Vjesnik« osniva časopis *Sirius*, prvo isključivo SF glasilo u Jugoslaviji, koji će tokom narednih dvanaest godina izići u čak pedeset svesaka, postavši tako jedan od najdugovečnijih periodičnika za naučnu fantastiku na svetu. Jedna od istorijski najznačajnijih tekovina *Siriusa* bilo je negovanje domaćeg SF stvaralaštva: ovaj časopis dugo je bio praktično jedino mesto gde su mogli objavljivati jugoslovenski SF pisci, kako oni već odavno prisutni na žanrovskoj sceni, tako i početnici. *Sirius* je, uz više posebnih domaćih blokova, doneo i jedan poseban »YU« broj. Najzad, oživljava se biblioteka *Kentaur* čijih će preko osamdeset objavljenih SF naslova predstavljati vrhunsku kolekciju svetskog SF stvaralaštva. Godine 1979. nakratko će se javiti još jedna žanrovska edicija, *SF tom*, pri »Dečjim novinama«. Kao neobična protivteža ovom izdavačkom bumu iz sedamdesetih godina javlja se oseka u objavljivanju domaćih autora. Na početku ovog razdoblja izlazi poslednji roman tandema Futinger—Bjažić, *Ništa bez Božene* (1973), dok se na kraju pojavljuje prvo delo Predraga Raosa, *Brodolom kod Thule* (1979), kao vesnik eksplozivnog preporoda domaćeg SF stvaralaštva u osamdesetim godinama. Među SF knjige iz sedamdesetih godina vredne pomena svakako se još ubrajaju Kosierov roman *Beli potop* (1976) i zbirka Dušice Lukić *Zemlja je u kvaru* (1977). No, pre Lukićeve jedna druga Jugoslavenka debitovala je kao prva spisateljica sa objavljenom knjigom na domaćoj SF sceni. Posredi je Marija—Vera Mrak koja u sedamdesetim godinama publikuje dva kratka romana: *Tetasa XI* (1972) i *Zarobljenici svemira* (1976). I dečja, odnosno omladinska naučna fantastika doživljava oseku u ovom razdoblju; izlazi samo jedno delo ove vrste — *Dečak u svemiru* (1973) Živorada Mihailovića. Inače, u sedamdesetim godinama prvi put se javlja jedan nov vid SF izdavaštva koji će biti izuzetno zastupljen u narednoj deceniji — privatno objavljivanje. U vlastitom izdanju autora pojavile su se tri amaterske zbirke: *Priče stvarnosti i mašte* (1970) Dragana Hajdukovića, *Milion godina pre potopa* (1973) Dragana Stanišića i *Sunčev točak* (1978) Željka Hella. U takođe amaterska SF dela spada roman speleologa Milutina Veljkovića *Invazija* (1976), dok romani *Međučovjek* (1976) Rista Trifkovića i *Glinene kočije* (1978) Radovana Zdralea predstavljaju granična SF ostvarenja. Jugoslovenska naučna fantastika doživela je trenutak međunarodnog trijumfa 1977, kada film Krste Papića *Izbavitelj* osvaja glavnu nagradu na Tršćanskom festivalu SF kinematografije. Osamdesete godine predstavljaju dosad najraznovrsnije i najdinamičnije razdoblje u istoriji domaće naučne fantastike. Stožernim SF edicijama iz prethodne decenije — *Kentauru* i *Siriusu* — pridružuje se niz novih biblioteka. Kod institucionalizovanih izdavača pokreću se *Zvezdane staze* pri »Narodnoj knjizi«, *Supernova* i *X—100 SF* pri »Dnevniku«, kao i *Džepna knjiga* pri »Dečjim novinama«, ali sve ove biblioteke ostaju duboko u senci edicija koje osnivaju samostalni izdavači. Zoran Živković i Žika Bogdanović pokreću 1982. *Polaris* koji će početi da donosi aktuelne svetske SF hitove, a nekoliko romana doživeće svetsku premijeru upravo u ovoj biblioteci (na pramer, *2010: Druga odiseja* i *2061: Treća odiseja* Artura Klarka). Najnovija SF izdanja, ali i neka klasična kapitalna ostvarenja pojavljuju se u takođe privatnim bibliotekama *Znak Sagite*



Bobana Kneževića i *Zoroaster* Branislava Brkića. Knežević uz to pokreće, po uzoru na *Andromedu*, izvrstan almanah *Monolit*. Konačno, *Sirius* dobija takmaca na časopisnom tržištu u liku nepostojanog, ali prilično uspelog *Alefa*. U proseku uzev, tokom osamdesetih godina izlazi oko dvadeset pet SF knjiga svake sezone, a ukupan broj naslova domaćih autora u ovom razdoblju dostiže oko sedamdeset. Približno trećina ovih naslova pojavila se u »Dnevnikovoj« rotoediciji X—100 SF koja je donosila prizemno pustolovno SF štivo po uzoru na »spejs-operu«, potpisano angloameričkim pseudonimima. Dvojica autora objavila su tu prilično obimne SF korpuse: Dušan Belča, *alias* Bell Ch. A, publikuje deset naslova, a Slobodan Čurčić, *alias* S. Tyrkley, šest. I dok Belčine žanrovske ambicije uglavnom ostaju ograničene zadatim šablonima »spejs-opere«, Čurčić pokazuje da je i te kako kadar za preduzimljivije SF stvaralaštvo, o čemu najbolje svedoči njegova izvrsna zbirka *Šume, kiše, grad i zvezde*. Pod pseudonimima su se u ediciji X—100 SF oglasili još Ljubiša Jovanović (M. L. Arnaud), Boban Knežević (Andrew Osborne), Radmilo Anđelković (R. Angelakis), Rastislav Durman (D. T. Bird), Slobodan Marković (Liberti Borom), Vladimir Lazović (Valdemar Lejzi), Stevan Babić (Stiv Meklejn) i Zoran Jakšić (Dejvid Dž. Strom). O znatno većim spisateljskim mogućnostima ovih autora takođe svedoče mnogobrojne priče koje su objavili, premda je samo jedan među njima, Radmilo Anđelković, imao još jednu objavlvenu knjigu. Još tri autora iz osamdesetih godina objavljivali su pod pseudonimima. I dok su u slučaju Dejana Đorđevića (Dejv Džordž) i Milana Draškovića (Majk Draskov) posredi takođe klišetizirane »spejs-opere«, stvari stoje znatno zanimljivije sa Branom Nikolićem (*alias* Derekom Fineganom). Ovaj pisac objavio je preko pedeset naslova u popularnoj seriji »Ninda«, od kojih veliki broj sadrži veoma domišljate SF elemente, iako ciklus formalno nije deklarisan kao naučna fantastika. Među autorima iz osamdesetih godina koji nisu pisali po zadatim šablonima i koji su pravim imenom potpisivali svoja dela prevlađuje sklonost ka motivu antiutopije: u ovom maniru pišu Branko Belan (*Utov dnevnik*), Veljko Barbijeri (*Trojanski konj* i *Epitaf carskog gurmana*), Ivan Ivanji (*Na kraju ostaje reč*), Zvonimir Kostić (*Donji svetovi*) i Aleksandar Vojinović (*Atomokalipsa*). Originilna obrada drugih SF motiva javlja se u delima Dragana Biskupovića (*Ateisti grade crkvu*), Dragana Filipovića (*Oreska*), Hrvoja Hitreca (*Ur*), Nikole Panića (*Regata Plerus*), Đorđa Pisareva (*Knjiga naroda lutaka*) i Predraga Raosa (*Mnogo vike nizašto*), dok prosek žanrovske produkcije ne nadmašuju Joža Horvat (*Operacija »Stonoga«*), Ljubomir Prelić (*Moć atavizama*), Lee Radov (*Golim rukama do smrti* — posredi je pseudonim), Majo Topolovac (*Saper 5*), Predrag Urošević (*Tihana iz Erga*), An Dim (*Poslednja slika čoveka* — posredi je pseudonim), Ante Škobalj (*Izlaz iz svemira*), Dejan Đorđević (*Prokletstvo*), Zlatko Krilić (*Čudnovata istina*) i Radomir Vuga (*Deo beskraja*). Dvojica pisaca specijalizovala su se za određene SF motive: Neven Orhel piše takozvanu medicinsku naučnu fantastiku (*Uzbuna na odjelu za rak* i *Ponoćni susret*), a radnja romana Aleksandra Manića *U svitanje sveta* i *Pleme iz doline* zbiva se u preistoriji. Iako manje zastupljena nego ranije, omladinska, odnosno dečja naučna fantastika izlazila je i u osamdesetim

godinama. Svoja nova dela namenjena ovoj publici objavljuju Dušica Lukić (*Institut doktora Paka*) i Marija—Vera Mrak (*I otvorilo se more*), dok Anto Gardaš publikuje trilogiju o profesoru Leopoldu i njegovom sinu (*Ljubičasti planet*, *Bakreni Petar* i *Izum profesora Leopolda*), a Ivan Godina kratku storiju *Javorko u letećem tanjuru*. Konačno, pojavljuju se i SF zbirke — pored već pomenute Ćurčićeve tu je i izvrsna kolekcija Damira Mikuličića *O*, dok Ariel Šimer objavljuje u samostalnom izdanju vlastitu *Zbirku science fiction pripovjedaka* — kao i antologije: uz nekoliko »mešovitih« u *Kentauru*, izlazi i prva (*Tamni vilajet*) sastavljena isključivo od SF dela jugoslovenskih autora, a ima i takvih (*Guja u njedrima*, na primer) koje sadrže kako naučnofantastična, tako i fantastična ostvarenja). Od autora koji pišu na granici naučne fantastike ponovo se oglašava Radovan Ždrale (*Rukovodeći mozak*), dok je svakako najznačajnije delo ove vrste trilogija Dragana Orlovića koja obuhvata romane *Endimionov san*, *Dnevnik o Minotauru* i *Talason*. Konačno, u osamdesetim godinama u SF žanr počinju da ulaze i vodeći jugoslovenski književnici: Borislav Pekić objavljuje tri romana (*Besnilo*, 1999. i *Atlantidu*) u kojima se obilato koriste elementi i konvencije naučne fantastike. U ovom razdoblju dolazi do pravog procvata SF fendoma: sledeći primer zagrebačke Sfere koja je osnovana još 1976, u ovoj deceniji nastaju *Lazar Komarčić* (Beograd), *Lira* (Niš), *Meteor* (Subotica), kao i još niz manjih društava i klubova koji okupljaju ljubitelje i poklonike SF žanra na srpskohrvatskom govornom području. Ova društva organizuju periodična svečarska okupljanja, po uzoru na američke konvencije, na raznim nivoima, od gradskog do saveznog, a *Sfera* je priredila i prve uglednije međunarodne SF skupove kod nas. No, dosad najreprezentativnija manifestacija naučne fantastike u Jugoslaviji neosporno je bio *FESF*, festival SF žanra, priređen 1985. u Beogradu. Jedan jugoslovenski SF film iz osamdesetih godina, *Gosti iz Galaksije* reditelja Dušana Vukotića, dobio je niz međunarodnih priznanja, a u inostranstvu počinju da se objavljuju i prvi SF stripovi domaćih autora (Pahek). Uz to, javljaju se i prvi ilustratori specijalizovani za naučnu fantastiku (Pahek, Kordej, Bob Živković). Konačno, u ovoj deceniji naučna fantastika počinje da stiže i akademski legitimitet: pišu se prvi magistarski i doktorski radovi posvećeni teorijskom i istorijskom izučavanju SF žanra (Ferid Muhić, Zoran Živković, Aleksandar B. Nedeljković). Kao što se lako može razabrati, savremena jugoslovenska naučna fantastika na srpskohrvatskom govornom području ni po čemu značajnom se ne razlikuje od ostalih evropskih SF sredina, a njen glavni hendikep ujedno je i hendikep svekolike jugoslovenske kulture: ona nastaje na jednom malom jeziku, te stoga ostaje, sem u sasvim izuzetnim slučajevima, zatvorena u svojevršnom getu. No ako već zbivanja sa domaće SF scene najčešće ostaju bez međunarodnog odjeka, gotovo svi značajni događaji, pojave i dela što nastaju na svetskoj SF pozornici veoma brzo dospevaju u Jugoslaviju, zahvaljujući ponajpre — što je i prirodno — entuzijazmu i pregalaštvu pojedinaca, tako da ona danas više nipošto ne predstavlja naučnofantastičnu provinciju.



**SLOVENAČKO JEZICKO PODRUČJE.** Prvo naučnofantastično delo na slovenačkom jeziku objavljeno je još 1851. Posredi je priča Simona Jenka »Mikromega«, rađena kao parafraza istonaslovnog Volterovog dela, u kojoj je reč o putovanju žitelja Siriusa na Saturn i Zemlju. Izvesni utopijski elementi koji se javljaju u ovoj priči postaće okosnica čitavog niza potonjih srodnih dela, koja će u potpunosti obeležiti drugu polovinu devetnaestog veka u istoriji slovenačke naučne fantastike. Prva SF knjiga na slovenačkom jeziku, *Đak na Mesecu* Andreja Volkara, izašla je 1871. u Zagrebu. Protagonisti romana putuju balonom na Mesec, gde zatiču arkadijsku utopiju. Klasičan utopijski siže o izdvojenom toposu idealnog društvenog ustrojstva javlja se u knjizi Josipa Stritarara *Deveta zemlja* iz 1878. Godine 1884. iz pera Antona Mahničā izlazi svojevrstan antiutopijski odgovor na *Devetu zemlju* — *Indija Komandija* — koja će i sama postati predmet parodijske i satiričke reakcije u delu Ivana Tavčara *4000.* iz 1891. U međuvremenu 1888. izlazi *Otkrovenje* Janeza Trdine, u kome se gradi vizija srećne Slovenije iz 2175. Motiv pretresanja sadašnjosti iz perspektive budućnosti javlja se u delu Ivana Toporiša *Arheološko predavanje 5000.* Godina 1893. donela je čak tri značajna utopijska dela: *Pogubni idol sveta* Ivana Šubica (utopija na Marsu u kojoj ne postoji naslovni demon novca), *Abadon* Janeza Mencingera (verovatno najznačajnije antiutopijsko delo na slovenačkom jeziku u kome je reč o naličju tehnološke revolucije što dovodi do robotske unifikacije) i *Panteon* Josipa Jakličā (u kome se priča o putovanju 2563. godine na utopijski Mars i Merkur). Posle razdoblja utopija, sledi period u istoriji slovenačke naučne fantastike kojim preovlađuju naučnopopularna dela. O bezuspešnim pokušajima da se stvori novi soj ljudi piše Etbin Kristan u *Pertinčarevom podmlađivanju* iz 1914, a o nesavršenostima čoveka govori se i u nizu novela Vladimira Bartola (»Al Araf«, »Zemlja žalosti«, »Devojčica sa korpom«, »Pismo o čoveku iz nove zemlje«) iz sredine tridesetih godina. Srodan motiv javlja se i u jednočinki Antona Novačana *Natčovek* (1939) u kojoj čovek najpre progredira u natčoveka, da bi potom regredirao u majmuna. Kao pandan ovim delima, koja i pored povremenih srećnih svršetaka izražavaju nevericu u napredak zasnovan na naučnom razvoju, javljaju se dela vernovskog tipa koja veličaju naučni progres. Najznačajniji predstavnik ove struje bio je Damir Feigel, autor čak šest knjiga u kojima se grade pustolovine i optimističke vizije budućnosti: *Pasja dlaka!* (1926), *Na tajanstvenom tlu* (1929), *Čudotvorno oko* (1930), *Oko sveta/8* (1935) i *Supervitalin* (1939). U sličnom maniru naučnopopularnih melodrama pišu još Pavel Brežnik (*Tamna zvezda* i *Marsove tajne* — oba dela iz 1935) i Metod Jenko i Viktor Hasl (*Izum*, 1938). Osavremenjen motiv utopije javlja se u ovom razdoblju u delu Ive Šorlija *U zemlji Čirimuraca* (1922), u kome se uvođi zamisao o paralelnom svetu. Srodan tip liliputanskih žitelja postoji i u SF bajci Radivoja Rehara *Putovanje po zvezdi Večernjači* (1931). Jedna od glavnih osobenosti posleratnog razdoblja u istoriji slovenačke naučne fantastike jeste nastojanje da se uhvati priključak sa savremenim svetskim SF tokovima. Jedan od modernih žanrovskih motiva koji se javlja već u ranim delima iz ovog perioda jeste susret sa vanzemaljcima. Matej Bor u knjizi *Svemir u akvarijumu* (1955) postu-

liše zamisao o svemiru punom boljih i savršenijih bića od čoveka, premda i dalje antropomorfnih. Od ljudskih aršina ne odstupaju ni žitelji planete Hare iz knjige Branimira Žganjera *Tačno tri dana zakašnjenja* (1967), da bi do napuštanja antropomorfnog modela došlo tek u dramskom delu Franje Puncera i Jure Kislingera *Progoni iz raja* (1970). Traganje za modernim žanrovskim rešenjima javlja se i u okviru drugih motiva: o neobičnom hronomocijskim dimenzijama, na primer, piše Dimitrij Rupel (*Vreme u njoj surovi dželat*, 1974). I dok su sve ovo autori koji se, po pravilu, sasvim kratko zadržavaju na SF sceni, javljaju se prvi specijalizovani žanrovski pisci. Najistaknutije ime među njima jeste Vid Pečjak, autor klasičnog SF prosedea, čiji je pristup naučnoj fantastici najpribližniji Feigelovom. Iz Pečjakovog pera izišla su sledeća dela: *Drešček i tri mala Marsovca* (1961), *Odbegli robot* (1967), *Adam i Eva na planeti staraca* (1972), *Roboti su među nama* (1974), *Kuda je nestala Ema Lauš* (1980) i *Treći život* (1980, sa Borisom Grabnarom). Od autora koji se javljaju u šezdesetim godinama treba još pomenuti Leopolda Suhodolčana (*Troje u raketi*, 1961), koji će se vratiti naučnoj fantastici i deceniju i po kasnije (*Stope u vazduhu*, 1977). Sedamdesete godine donele su pravu eksploziju SF stvaralaštva na slovenačkom jeziku. Oglašava se veliki broj novih autora, od kojih će se neki trajnije zadržati na žanrovskoj sceni. Većina ovih pisaca stvara modernu naučnu fantastiku u širokom motivskom i tematskom registru, oslanjajući se kako na lokalnu SF tradiciju, tako i na svetsku naučnofantastičnu baštinu koja preko prevoda postaje sve dostupnija čitaocima u Sloveniji. Pored veterana Vida Pečjaka, čije se SF stvaralaštvo proteže na tri decenije, javlja se niz novih autora koji će objaviti više dela: Franjo Puncer (*Izgubljeni čovek*, 1978), Gregor Strniša (*Krila duginih boja*, 1973, i *Boca vode*, 1974), Branko Gradišnik (*Vreme*, 1977, *Zemlja zemlja zemlja*, 1981. i *Mistifikacije*, 1987), Boris Grabnar (*Vojna tajna*, 1970, *Treći život*, 1980, sa Vidom Pečjakom, i nova verzija *Supervitalina*, 1986. — TV drama prema izvorniku Damira Feigela) i Miha Remec (*Kuga plastionska*, 1975, *Prepoznavanje*, 1977, *Iksion*, 1981, *Mana*, 1985, i *Lovac/Nečista krv*, 1987). Remec je danas neosporno vodeći slovenački SF autor, izuzetno nadaren pisac koji stvara u visokim svetskim standardima. Od autora koji su se oglasili samo jednim delom — najčešće radio-dramom — pomen zavređuju Milica Kitek (*Poziv iz svemira*, 1972), Marjan Tomšič (*Štiglica*, 1973), Tomaž Kralj (*Graja u Sunčevom sistemu*, 1975), Boris Novak (*U sazvežđu postelje*, 1977), Ivan Sivec (*Mačori u svemiru*, 1978) i Boris Čerin (*Vreme, ludilo i buncanje*, 1979). Žanrovska paleta ovih pisaca veoma je raznobojna: oni obogaćuju žanr novim motivskim pristupima, intonacijama, originalnim rešenjima, ali i doprinose razvoju književne matice uključujući u nju žanrovske tekovine. No, pored romana i drama (Grabnar, Puncer, Tomšič), naučna fantastika na slovenačkom jeziku izuzetno je živa na području priče i novele. Od januara 1978. do kraja februara 1981. ljubljanski *Nedeljski dnevnik* objavio je preko sto osamdeset priča oko stotinu slovenačkih autora. Jedan od najzastupljenijih mladih autora na SF strani *Nedeljskog dnevnika* bio je Samo Kuščer, prilično darovit pripovedač, čije su najbolje storije sakupljene u zbirku *Sabi* (1983). Pored Kuščera u osamdesetim godinama knji-



gama se još oglašavaju Brane Dolinar (*Dnevnik Jureta Novaka*), Miloš Mikeln (*Treći svetski rat Adolfa Hitlera*) i Bojan Meserko (*Igra i agonija*). Kao i na srpskohrvatskom jezičkom području, naučna fantastika doživljava u osamdesetim godinama u Sloveniji pravi procvat. Javljuju se specijalizovani SF autori: uz već pomenutog Kuščera tu su još Miran Rotner i Veseljko Simonović — a stasava i najmlađa generacija žanrovskih pisaca, od kojih već u neposrednoj budućnosti valja očekivati značajna dela. Takođe se javljaju specijalizovani prevodioci fantastike, baš kao i kritičari i teoretičari SF žanra, među kojima je svakako najznačajniji Drago Bajt, a tu su još Jože Dolničar i Žiga Leskovšek. SF žanr sve više uzima maha i u drugim, najčešće vizuelnim medijima: filmu (*Oksigen Matjaža Klopčiča*, *Butnskala* Jože Slaka, *Sve mirac* Jane Kavčiča), likovnoj umetnosti (Marjan Remec, Jože Spacal, Samo Kovač, Darko Slavec) i stripu (*Pustolovine na Marsu* Siveca, Ivnika i Potočnika). Konačno, u osamdesetim godinama javlja se i SF fendom: od tri društva ljubitelja naučne fantastike — »Sekcije za spekulativnu umetnost«, »Konstelacije« i »Nove« — svakako je najznačajnija i najuticajnija ova poslednja. Uz to, priređuju se i prve žanrovske izložbe i manifestacije, među kojima je istaknuto mesto pripalo »Fantaziji« čiji je jedan od organizatora 1983. bila »Nova«. Slovenačka naučna fantastika nalazi se u sličnim okolnostima kao i ona na srpskohrvatskom govornom području: ograničena malim jezikom, ona ostaje gotovo bez ikakvog odjeka čak i u okvirima Jugoslavije, a da se i ne govori o evropskim ili svetskim razmerama. To je nesumnjivo šteta, budući da naročito u novije vreme na slovenačkom jeziku nastaju vredna SF dela koja bi bila zapažena i u kulturama sa znatno bogatijom naučnofantastičnom tradicijom. Na žalost, ona najčešće ostaju neprevedena i na srpskohrvatski jezik. No, i ovde kao izvesna uteha može da posluži okolnost da je Slovenija veoma otvorena za sve SF uticaje, kako iz drugih delova Jugoslavije, tako i iz sveta, što je čini između ostalog, veoma živom žanrovskom sredinom.

**MAKEDONSKO JEZIČKO PODRUČJE:** Ponajpre usled posebno nepovoljnih okolnosti u kojima se razvijala makedonska književnost tokom prošlog i prve polovine ovog veka, naučna fantastika na ovom jeziku znatno je skorašnjijeg porekla od one na srpskohrvatskom i slovenačkom govornom području. Prvi prevodi SF dela na makedonski jezik javljaju se tek sredinom pedesetih godina (*Vernovo Putovanje u središte Zemlje* objavljeno je 1956), dok je prvo naučnofantastično delo jednog makedonskog autora izišlo 1959. Bio je to roman Laze Naumovskog *Velika pustolovina* — prostodušna svemirska pustolovina sa decom kao akterima, namenjena mlađoj čitalačkoj publici. U sličnom tonu za omladinu i decu nastaviće da pišu SF prozu Peni Trpkovski, Tome Arsovski i Liljana Beleva. Prva SF knjiga na makedonskom jeziku namenjena odraslim čitaocima bio je roman Ljubomira Donskog *Povratak iz pakla* (1966). Donski varira klasičan žanrovski motiv »ludog naučnika«, stavljajući ga u kontekst totalitarne antiutopije. Godine 1972. Peni Trpkovski objavljuje roman *Daleko putovanje* u kome

se javlja popularan motiv o svemirskom poreklu ljudske rase. Prvi makedonski autor koji će se posvetiti poglavito SF stvaralaštvu — Stojmir Simjanovski — oglasio se 1977. romanom *Acela*. Posredi je osobena antiutopija u čijem središtu počiva zamisao da se velikim produženjem ljudskog veka osujećuju čovekovi stvaralački porivi proistekli upravo iz njegove kratkovečnosti. U sličnom tonu Simjanovski je objavio još dva romana — *Poslednja Eva* (1980) i *Kćer zvezda* (1981). Među makedonskim SF pripovedačima vodeće mesto nesumnjivo pripada uglednom književniku i esejisti Vladi Uroševiću u čijim se zbirkama *Noćni fijaker* (1972) i *Lov na jednoroge* (1983) nalazi više izvrsnih SF storija, premda je težište ovih dela na fantastici natprirodnog. Od mlađih makedonskih SF pripovedača izdvajaju se Blagoja Jankovski, Vladimir Simonovski i Ljubomir Mihajlovski. Prvo sistematskije objavljivanje SF dela u Makedoniji vezano je za ediciju *Naš svet*, pri izdavačkoj kući »Detska radost«, u kojoj je od 1963. izišlo i desetak knjiga iz naučne fantastike. Prva specijalizovana žanrovska biblioteka u Makedoniji bila je *Univerzum* »Makedonske knjige«, u okviru koje je 1976. objavljeno, u redakciji Evtima Maneva, Vlade Uroševića i Liljane Čalovske, jedno kolo od pet knjiga, da bi ona potom bila ugašena. Nasuprot sasvim skromnom obimu izvornog SF stvaralaštva u Makedoniji stoje dva izuzetno značajna teoretičara ovog žanra: Ferid Muhić, prvi Jugosloven koji je doktorirao sa temom iz naučne fantastike i autor značajne studije *Falozofija ikonoklastike* (1983), i Vlada Urošević, iz čijeg su pera izišle zbirka eseja *Podzemna palata* (1987) i kapitalna studija *Demoni i galaksije* (1988). Doprinos izučavanju žanra bio je i jesenji broj za 1983. godinu ohridskog časopisa *Spizalit* koji je u celosti bio posvećen razmatranju makedonske naučne fantastike. U najnovije vreme makedonski SF stvaraoci oglašavaju se i u nizu drugih medija: likovna dela sa SF motivima rade Vasko Taškovski, Kiril Efremov i Vangel Naumovski, dok je Petar Gligorov autor makedonskog crtanog SF filma (UFO). Konačno, početkom osamdesetih godina u Makedoniji se javlja i fendom: osnivaju se klubovi *Pulsar* i *Vizija*, da bi onaj prvi organizovao čak i savezne SF smotre. Iako je naučna fantastika u Makedoniji praktično još u povoju, tamošnji čitaoci dolaze u priliku da budu u toku aktuelnih SF zbivanja preko izdanja i publikacija ovog žanra sa srpskohrvatskog jezičkog područja.

**OSTALA JEZIČKA PODRUČJA.** Od jezika jugoslovenskih narodnosti naučna fantastika se objavljuje praktično jedino na mađarskom. Prva dela jugoslovenskih autora koji pišu na mađarskom datiraju sa početka osamdesetih godina. Posredi su isključivo kraći prozni oblici (priče i, ređe, novele) koji su se pojavljivali poglavito u *Siriusu* (u prevodu) i u subotičkom fenzinu *Meteor* (na mađarskom). Uglavnom je reč o mlađim autorima koji tek stupaju na spisateljsku scenu. Među autorima koji su objavili veći broj dela i koji se ističu spisateljskim umeštvom i žanrovskom domišljatošću izdvajaju se Šandor Majoroš i Pejin Atila. Na kraju 1988. najavljene su i prve SF knjige jugoslovenskih autora koji pišu na mađarskom.



*Popisom koji sledi obuhvaćena su praktično sva ostvarenja SF žanra izvorno objavljena na srpskohrvatskom jeziku, uključujući tu i ona koja sadrže makar i marginalne elemente ovog žanra (premda je ovakvih sasvim malo).*

1889. Ilić Dragutin, *Posle milion godina* (drama)
1902. Komarčić Lazar, *Jedna ugašena zvezda*
1913. Galović Fran, *Začarano ogledalo*
1918. Zagorka Marija Jurić, *Crveni ocean*
1921. Ilić Dragutin, *Sekund večnosti*
1921. Petrović Rastko, *Burleska Gospodina Peruna Boga Groma*
1921. Vinaver Stanislav, *Gromobran svemira*
1922. Kulundžić Josip, *Lunar*
1924. Šufraj Milan, *Na Pacifiku 2255.*
1928. Milanković Milutin, *Kroz vasionu i vekove*
1932. Hanžeković Mato, *Gospodin čovjek*
1933. Radonić Stojan, *Život u vasioni*
1951. Koš Erih, *Sneg i led*
1953. Vuković Čedo, *Svemoćno oko*
1955. Jocić Ljubiša, *U zemlji Arastrata*
1956. Majer Vjekoslav, *U utrobi Zagrebačke gore*
1958. Carić Voja, *Aparat profesora Kosa*
1958. Jirsak Predrag, *Mjesečeva djeca*
1959. Furtinger Z. i Bjažić M., *Osvajač 2 se ne javlja*
1959. Veljačić Zvonko, *Dječak Dub putuje svemirom*
1960. Dvadeset petorica, *Drama u svemiru*
1960. Furtinger Z. i Bježić M., *Svemirska nevjesta*
1960. Futingner Z. i Bjažić M., *Varamunga — Tajanstveni grad*
1960. Furtinger Z. i Bjažić M., *Zagonetni stroj profesora Kružića*
1960. Janković Milorad, *Zarobljenici Mora tišine*
1960. Nikolić Milan, *Zovem Jupiter... beležite*
1960. Radenković Aleksandar (Radek Al), *Čovek iz žute kuće*
1960. Radenković Aleksandar (Radek Al), *Druga smrt dr Langa*

1961. Imperl Vladimir (Vil Mardi) *Apsolutni zločin*
1961. Matošec Milivoj, *Suvišan u svemiru*
1961. Ritig Angelo, *Sasvim neobično buđenje*
1961. Ružić Silvio, *Uspavani diktator*
1961. Veljačić Zvonko, *Dječak Dub u svijetu čudovišta*
1961. Vuković Čedo, *Letilica profesora Bistrouma*
1963. Vuković Čedo, *Halo nebo*
1965. Futinger Z. i Bjažić M., *Mrtvi se vraćaju*
1965. Ivanušec Vlado, *Prema Svemiru*
1965. Petković Slobodan, *Osveta manijaka*
1965. Ritig Angelo, *Ljubav u neboderu*
1967. Kosier Berislav, *Brik i kompanija*
1969. Alargić Danilo, *Antares*
1969. Neimarević Ante, *Propast svijeta*
1970. Furtinger Z. i Bjažić M., *Ništa bez Božene*
1970. Hajduković Dragan, *Priče stvarnosti i mašte*
1972. Mrak Marija-Vera, *Terasa XI*
1973. Mihailović Živorad, *Dečak u svemiru*
1973. Stanišić Dragan, *Milion godina pre potopa.*
1976. Kosier Berislav, *Beli potop*
1976. Mrak Marija-Vera, *Zarobljenici svemira*
1976. Trifković Risto, *Međučovek*
1976. Veljković Milutin, *Invazija*
1977. Lukić Dušica *Zemlja je u kvaru*
1978. Hell Željko, *Sunčev točak*
1978. Ždrale Radovan, *Glinene kočije*
1979. Hitrec Hrvoje, *Eko eko*
1979. Raos Predrag, *Brodolom kod Thule I—II*
1980. *Antologija Guja u njeđrima*
1980. Barbieri Veljko, *Trojanski konj*
1980. Ivanji Ivan, *Na kraju ostaje reč*



1980. Krilić Zlatko, *Čudnovata istina*
1981. Gardaš Anto, *Ljubičasti planet*
1981. Mrak Marija-Vera, *I otvorilo se more*
1981. Orlović Dragan, *Endiminov san*
1981. Topolovac Majo, *Saper 5*
1982. Belan Branko, *Utov dnevnik*
1982. Belča Dušan, *Prijatelj sa daleke zvezde*
1982. Hitrec Hrvoje, *Ur*
1982. Horvat Joža, *Operacija »Stonoga«*
1982. Orlović Dragan, *Dnevnik o minotauru*
1982. Orolović Dragan, *Dnevnik o minotauru*
1982. Prelić Ljubomir, *Moć atavizma*
1982. Vuga Radomir, *Deo beskraja*
1983. Barbieri Veljko, *Epitaf carskog gurmana*
1983. Godina Ivan, *Javorko u letećem tanjuru*
1983. Manić Aleksandar, *U svitanje sveta*
1983. Nikolić Brana (Derek Finegan), *Ninđa (oko 50 naslova)*
1983. Orhel Neven, *Uzbuna na odjelu za rak*
1983. Pekić Borislav, *Besnilo*
1983. Radov Lee (pseudonim), *Golim rukama do smrti*
1983. Ždrale Radovan, *Rukovodeći mozak*
1984. Đorđević Dejan (Dejv Džordž), *Stazama večnosti*
1984. Gardaš Anto, *Bakreni Petar*
1984. Marković Slobodan (Liberti Borom), *Svevideće oko*
1984. Orlović Dragan, *Talason*
1984. Panić Nikola, *Regata Plerus*
1984. Pekić Borislav, *1999.*
1984. Urošević Predrag, *Tihana iz Erga*
1985. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Galaktička staza*
1985. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Lov na planeti Gabon*
1985. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Planeta opčinjenih*

1985. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Povratak kiborga*
1985. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Rat za Andromedu 17*
1985. Čurčić Slobodan (Tyrkley S.), *Ujed kobre*
1985. Čurčić Slobodan (Tyrkley S.), *Zvezdani konkvistadori*
1985. Lukić Dušica, *Institut doktora Paka*
1985. Manić Aleksandar, *Pleme iz doline*
1985. Orhel Neven, *Ponoćni susret*
1985. Raos Predrag, *Mnogo vike nizašto*
1986. Anđelković Radmilo (Angelakis R.), *Galaktički tunel*
1986. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Duhovi Kajusa Medijusa*
1986. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Obračun kod crne jame*
1986. Čurčić Slobodan (Tyrkley S.), *Čovek van vremena*
1986. Čurčić Slobodan (Tyrkley S.), *Divlji lovac zvezda*
1986. Durman Rastislav, (D. T. Bird), *Zelene zvezde*
1986. Gardaš Anto, *Izum profesora Leopolda*
1986. Jovanović Ljubiša, (Arnaud M. L.), *Poslednji Feniks*
1986. Knežević Boban (Osborne Andrew), *Smrt na Neptunu*
1986. Kostić Zvonimir, *Donji svetovi*
1986. Marković Slobodan (Borom Liberti), *Gospodar kedrove šume*
1987. Anđelković Radmilo, *Zemlja za dobre ljude*
1987. Babić Stevan (Stiv Meklejn), *Žuta planeta*
1987. Belča Dušan, *Princ sedamnaeste planete*
1987. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Povratak Atlantide*
1987. Čurčić Slobodan (Tyrkley S.), *Gospodari kruga*
1987. Čurčić Slobodan, *Vrisak zvezda*
1987. Čurčić Slobodan, *Zmija razuma*
1987. Dim An (pseudonim), *Poslednja slika čoveka*
1987. Drašković Milan (Draskov Majk), *Svemirski gusar*
1987. Filipović Dragan, *Oreska*
1987. Jakšić Zoran (Storm Dejvid Dž.), *Kradljivci univerzima*
1987. Lazović Vladimir (Lejzi Vlademar), *Hrim, ratnik*



1988. Antologija, *Tamni vilajet*
1988. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Igra medu asteroidima*
1988. Belča Dušan (Bell Ch. A.), *Letovanje na Silenu*
1988. Biskupović Dragan, *Ateisti grade crkvu*
1988. Čurčić Slobodan, *Sume, kiše, grad i zvezde*
1988. Čurčić Slobodan (Tyrkley S.), *Algol transmisiija*
1988. Đorđević Dejan, *Prokletstvo*
1988. Filipović Dragan, *Zlatna knjiga*
1988. Pekić Borislav, *Atlantida (I—II)*
1988. Pisarev Đorđe, *Knjiga naroda lutaka*
1988. Vojinović Aleksandar, *Atomokalipsa*
1988. Šimek Ariel (Vjeran), *Zbirka science fiction pripovjedaka*
1988. Škobalj Ante, *Izlaz iz svemira*

*Popisom koji sledi obuhvaćena su praktično sva naučno-fantastična ostvarenja izvorno objavljena na slovenačkom jeziku.*

1851. Jenko Simon, *Mikromega (Mikromega)*
1871. Volkar Andrej (H. G.), *Đak na Mesecu (Dijak v Luni)*
1871. Stritar Josip, *Deveta zemlja (Deveta deželja)*
1884. Mahnič Anton, *Indija Komandija (Indija Komandija)*
1888. Trdina Janez, *Otkrovenje (Razodetje)*
1891. Tavčar Ivan, *4000. (4000)*
1892. Toporiš Ivan, *Arheološko predavanje 5000. godine (Arheološko predavanje leta 5000)*
1893. Šubic Simon, *Pogubni idol sveta (Pogubni malik sveta)*
1893. Jaklič Josip, *Panteon (Pantheon)*
1893. Menciger Janez, *Abadon (Abadon)*
1914. Kristan Etbin, *Pertinčarevo podmlađivanje (Pertinčarjevo pomlajenje)*
1922. Šorli Ivo, *U zemlji Čirimuraca (V deželi Čirimurcev)*
1926. Feigel Damir, *Pasja dlaka! (Pasja dlaka!)*
1929. Feigel Damir, *Na tajanstvenom tlu (Na skrivnostnih tleh)*

1930. Feigel Damir, *Čuvaljvorno oko (Čuazno oko)*
1931. Rehar Radivoj, *Putovanje po zvezdi večernjači (Putovanje po zvezdi Večernici)*
1932. Feigel Damir, *Kolumbo (Kolumb)*
1934. Levstvik Vladimir, *Čin (Dejanje)*
1935. Brežnik Pavel, *Tamna zvezda (Temna zvezda)*
1935. Brežnik Pavel (P. Ripson), *Marsove tajne (Marsovske skrivnosti)*
1935. Feigel Damir, *Oko sveta/8 (Okoli sveta/8)*
1938. Janko Metod i Viktor Hasl (Hassl), *Izum (Izum)*
1939. Feigel Damir, *Supervitalin (Supervitalin)*
1939. Novčan Anton, *Natčovek (Nadžovek)*
1955. Bor Matej, *Svemir u akvarijumu (Vesolje v akvariju)*
1961. Pečjak Vid, *Drejček i tri mala Marsovca (Drejček in trije Marsovčki)*
1961. Sulodolčan Leopold, *Troje u raketi (Trije v raketi)*
1967. Žganjer Branimir, *Tačno tri dana zakašnjenja (Natančno tri dni zamude)*
1967. Pečjak Vid, *Odbegli robot (Pobegli robot)*
1968. Grabnar Boris, *4000. (4000) — TV drama*
1970. Grabnar Boris, *Vojna tajna (Vojna tajna)*
1970. Puncer Franjo i Kislinger Juro, *Prognani iz raja (Pregnani iz raja)*
1972. Kitek Milica, *Poziv iz svemira (Povabilo iz vesolja)*
1972. Pečjak Vid, *Adam i Eva na planeti staraca (Adam in Eva na planetu starcev)*
1973. Strniša Gregor, *Krila duginih boja (Mavrična krila)*
1973. Tomšić Marjan, *Štiglica (Štiglica)*
1974. Pečjak Vid, *Roboti su među nama (Roboti so med nami)*
1974. Rupel Dimitrij, *Vreme u njoj surovi dželat (Čas v njej rabelj hudi)*
1974. Strniša Gregor, *Boca vode (Staklenica vode)*
1975. Kralj Tomaž, *Graja u Sunčevom sistemu (Hrup osončja)*
1975. Remec Miha, *Kuga plastionska (Kuga plastionska)*
1977. Gradišnik Branko, *Vreme (Čas)*
1977. Novak Boris, *U sazvežđu postelje (V ozvezdju postelje)*
1977. Remec Miha, *Pećina (Votlina)*

1977. Suhodolčan Leopold, *Stope u vazduhu (Stopinje v zraku)*
1978. Antologija, *Krila duginih boja (Mavrična krila)*
1978. Puncer Franjo, *Izgubljeni čovek (Izgubljeni človek)*
1978. Sivec Ivan, *Mačori u svemiru (Mački v vesolju)*
1979. Čerin Boris, *Vreme, ludilo i bunčanje (Čas, blaznost in blodnje)*
1980. Dolinar Brane, *Dnevnik Jureta Novaka (Dnevnik Jureta Novaka)*
1980. Mikeln Miloš, *Treći svetski rat Adolfa Hitlera (Adolfa Hitlerja tretja svetovna vojna)*
1980. Pečjak Vid, *Gde je nestala Ema Lauš? (Kam je izginila Ema Lauš)*
1980. Pečjak Vid i Grabnar Boris, *Treći život (Tretje življenje)*
1980. Remec Miha, *Prepoznavanje (Prepoznavanje)*
1981. Grabnar Boris, *Jasmina ili Helena (Jasmina ali Helena) — TV drama*
1981. Gradišnik Branko, *Zemlja zemlja zemlja (Zemlja zemlja zemlja)*
1981. Remec Miha, *Iksion (Iksion)*
1983. Kušcer Samo, *Sabi (Sabi)*
1983. Meserko Bojan, *Igra i agonija (Igra in agonija)*
1985. Antologija, *Kako je bio spasen svet (Kako je bil rešen svet)*
1985. Remec Miha, *Mana (Mana)*
1986. Feigel Damir i Grabnar Boris, *Supervitalin (Supervitalin)*
1987. Geršak Borut, *Pitajte nebo (Vprašajte nebo)*
1987. Gradišnik Branko, *Mistifikacije (Mistifikacije)*
1987. Remec Miha, *Lovac / Nečista kćer (Lovec / Nečista hći)*

*Popisom koji sledi obuhvaćena su praktično sva naučnofantastična dela izvorno objavljena na makedonskom jeziku.*

1959. Naumovski Lazo, *Velika pustolovina (Golemata avantura)*
1966. Donski Ljubomir, *Povratak iz pakla (Vrakanje od pekolot)*
1972. Trpkovski Peni, *Daleko putovanje (Dalečno putovanje)*
1977. Simjanovski Stojmir, *Acela (Acela)*
1980. Simjanovski Stojmir, *Poslednja Eva (Poslednata Eva)*
1981. Simjanovski Stojmir, *Kćer zvezda (Kerkata na zvezdite)*
1986. Simjanovski Stojmir, *Gola vila (Golata samovila)*